

โครงการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

กรมพัฒนาที่ดิน

นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีพระราชดำริเรื่องหญ้าแฝกครั้งแรก เมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๓๔ โดยพระปรีชาสามารถและสายพระเนตรอันยาวไกลในการศึกษาเรื่องการใช้หญ้าแฝกในการอนุรักษ์ดินและน้ำ จากข้อมูลซึ่งเผยแพร่โดยธนาคารโลก ซึ่งมีเครือข่ายที่กว้างขวางในประเทศต่างๆ พระองค์ได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับหญ้าแฝกหลายวาระในที่ต่างๆ ดังเช่น

- หญ้าแฝกเป็นพืชที่มีระบบรากลึกแผ่กระจายลงไปในดินตรงๆ เป็นแผงเหมือนกำแพงช่วยกรองตะกอนดินและรักษาหน้าดินได้ดี จึงควรมานำมาศึกษาและทดลองปลูก
- การปลูกหญ้าแฝก ควรปลูกเป็นแถวเดี่ยวระยะปลูก ๕ - ๑๐ เซนติเมตร ทำให้ไม่เปลืองพื้นที่ การดูแลรักษาง่าย
- ควรทำการทดลองปลูกในร่องน้ำและบนพื้นที่ลาดชันให้มาก เพื่อช่วยป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน
- การปลูกหญ้าแฝกเป็นแนวความคิดใหม่ ควรปลูกโดยไม่ต้องหวังผลอะไรมากนัก แต่ผลที่ได้จะดีมาก เป็นต้น

กิจกรรมและพื้นที่ดำเนินงาน

ปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำจำนวน ๕๐๐,๐๐๐ กล้า เนื้อที่ ๑,๓๕๐ ไร่ ในพื้นที่อำเภอชะอวด หมู่ที่ ๒ และ ๓ ต.นาหลง หมู่ ๔ ต.เกาะขันธุ์ หมู่ ๖ ๗ และ ๒๐ ต.วังอ่าง หมู่ ๒ และ ๓ ต.บ้านตุล อำเภอปากพนัง หมู่ ๑๐ ต.คลองน้อย หมู่ ๖ ต.เกาะหวด หมู่ ๑ และ ๓ ต.ท่าพญา หมู่ ๑ ต.ปากพนังฝั่งตะวันตก หมู่ ๔ ต.ชะเมา ต.บางตะพวง และ ต. ขนาบนาก อำเภอหัวไทร หมู่ ๒ และ ๑๐ ต.หัวไทร อำเภอเชียรใหญ่ หมู่ ๗ ต.แม่เจ้าอยู่หัว หมู่ ๘ ต.เขาพระบาท อำเภอเมือง หมู่ ๓ ต.ท่าไร่ หมู่ ๘ ต.ปากพนัง หมู่ ๕ และ ๘ ต.ท่าเรือ อำเภอลานสกา หมู่ ๑ และ ๕ ต.ขุนทะเล หมู่ ๔ ต.ลานสกา หมู่ ๗ ต.ท่าดี อำเภอพระพรหม หมู่ ๑๑ ต.ท้ายสำเภา หมู่ ๔ ต.นาพรุ อำเภอร่อนพิบูลย์ หมู่ ๘ และ ๑๐ ต.ร่อนพิบูลย์ หมู่ ๑๔ ต.หินตก หมู่ ๓ และ ๔ ต.เสาชิง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ หมู่ ๕ ต.ดอนตรอ อำเภอจุฬาภรณ์ หมู่ ๒ ต.ควนหนองควัว หมู่ ๓ และ ๔ ต.สามตำบล หมู่ ๑ ต.ทุ่งโพธิ์ หมู่ ๔ ต.นาหมอบุญ

ผลที่ได้รับ

๑. ทรัพยากรดินได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพให้เพิ่มผลผลิตภาคเกษตรกรรมและมีการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืน

๒. เกษตรกรได้รับการเผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดินแบบมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาทรัพยากรที่ดิน

โครงการก่อสร้างฝายชะลอการไหลของน้ำในพื้นที่ป่าพรุ

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ปัจจุบันน้ำในลำคลองจำนวนมากหลายสายซึ่งอยู่ในพื้นที่ป่าพรุได้ไหลลดลงอย่างรวดเร็ว ไม่มีน้ำมาหล่อเลี้ยงในพื้นที่ป่าพรุทำให้ระบบนิเวศเปลี่ยนแปลงไป และก่อให้เกิดปัญหาไฟไหม้ป่าพรุในหลายพื้นที่ ปลาหลายชนิดในพื้นที่ป่าพรุซึ่งเป็นแหล่งอาหารและสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้ลดจำนวนลง และมีผลกระทบต่อสัตว์ป่าหลายชนิดที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าพรุ เพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าว กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชจึงดำเนินการก่อสร้างฝายชะลอการไหลของน้ำในพื้นที่ป่าพรุ

เป้าหมาย

สร้างฝายชะลอการไหลของน้ำในพื้นที่ป่าพรุ ตามลำคลอง ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ๔ ป่า ได้แก่ ป่าสงวนแห่งชาติป่าดอนทรายปากคลอง ป่าสงวนแห่งชาติป่าบ้านกุ่มแปะ ป่าบ้านในลุ่มและป่าพรุควนเคร็ง ป่าสงวนแห่งชาติป่าท่าช้างข้าม และป่าสงวนแห่งชาติป่าคลองค้อ

สร้างฝายชะลอการไหลของน้ำในพื้นที่ป่าพรุ ตามลำคลองนอกเขตป่าสงวนแห่งชาติหรือพื้นที่ที่คาบเกี่ยวกับป่าสงวนแห่งชาติ ที่ครอบคลุมเขตพื้นที่ลุ่มน้ำของป่าพรุ ๔ อำเภอ ได้แก่ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอร่อนพิบูลย์ และอำเภอชะอวด

กิจกรรมการดำเนินงาน

สำรวจรายชื่อชุมชนที่มีศักยภาพและความพร้อมในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการฯ รายชื่อราษฎรที่ร่วมโครงการก่อสร้างฝายชะลอการไหลของน้ำในพื้นที่ป่าพรุ

สำรวจลำคลองจุดพื้นที่ที่จะดำเนินการก่อสร้างฝาย ฯ ร่วมกับตัวแทนองค์กรภาคประชาชน ได้แก่ ตัวแทนองค์กรบริหารส่วนตำบลและผู้นำชุมชน คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พร้อมจัดทำคำพิกัด ลงในแผนที่ ๑:๕๐,๐๐๐

ก่อสร้างฝายฯ ในพื้นที่ลำคลองที่ได้สำรวจกำหนดจุดก่อสร้างไว้แล้ว ระยะประมาณ ๑๐๐ เมตร/ฝาย ประมาณ ๑๕๐ ฝาย เป็นฝายแบบผสมผสาน และจ้างแรงงานจากราษฎรในพื้นที่ดำเนินการก่อสร้าง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้สามารถแก้ปัญหการเกิดไฟไหม้ป่าพรุ และ การบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติทั้ง ๔ ป่าซึ่งเป็นป่าพรุผืนสุดท้ายของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้อย่างเป็นรูปธรรม ลดความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานภาครัฐและองค์กรภาคประชาชนจากการประสานการทำงานของคณะทำงาน องค์กรบริหารส่วนตำบลท้องที่ ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และหน่วยงานภาครัฐ

ทำให้เกิดความสมดุลของระบบนิเวศป่าพรุ สัตว์น้ำปลาชนิดต่าง ๆ มีแหล่งน้ำขยายพันธุ์เพิ่มจำนวนขึ้น เป็นแหล่งโปรตีนและแหล่งรายได้เพื่อมาหล่อเลี้ยงชุมชนในพื้นที่ป่าพรุ

ทำให้เพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ป่าพรุ เมื่อมีความชุ่มชื้น สัตว์ป่า เช่น นกชนิดต่าง ๆ และ สัตว์ป่าชนิดอื่น ๆ ในพื้นที่ป่าพรุ มีแหล่งหากิน มีที่อยู่อาศัย ไม่สูญพันธุ์ไปจากพื้นที่หรือลดจำนวนลง

ราษฎรที่อาศัยอยู่ในและโดยรอบพื้นที่ชุมชนที่ดำเนินการตามโครงการฯ มีรายได้จากการจ้างงาน มีจิตสำนึกเห็นคุณค่าประโยชน์ของป่าพรุซึ่งเป็นป่าผืนสุดท้ายของจังหวัดนครศรีธรรมราชและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ป่าพรุอย่างยั่งยืนโดยยึดหลักแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพแสดงฝายชะลอการไหลของน้ำในพื้นที่ป่าพรุ

โครงการควบคุม เฝ้าระวัง การใช้ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

พื้นที่ดำเนินการ

จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑. พื้นที่แหล่งปะการัง พื้นที่รวมประมาณ ๓๔๗ ไร่
๒. สัตว์สงวนและคุ้มครอง เต่าทะเล และโลมา
๓. พื้นที่อนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล บังคับใช้กฎหมายฯ บริเวณพื้นที่ปฏิบัติงานระยะห่างฝั่ง ๓,๐๐๐ เมตร และเกาะต่าง ๆ ตลอดแนวชายฝั่งอำเภอปากพนัง ถึงอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

ยานพาหนะ เรือทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ๒๑๒

วิธีดำเนินการ

๑. จัดส่งเรือพร้อมเจ้าหน้าที่ออกปฏิบัติงานคุ้มครองป้องกัน ดูแล อย่างต่อเนื่อง
๒. ประสานองค์กรชุมชนท้องถิ่น ให้เข้าใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ เต่าทะเล
๓. รณรงค์ประชาสัมพันธ์กลุ่มเรือประมงที่จอดทอดสมอบริเวณเกาะกระขอความร่วมมือโครงการอนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล และไม่เก็บไข่เต่า ไม่กินไข่เต่า
๔. ประสานงานบูรณาการกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ เต่าทะเล เช่น กองทัพเรือ ตำรวจน้ำ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
๕. รวบรวมและเก็บข้อมูลเต่าทะเล เพื่อประโยชน์ทางวิชาการโดยประสานงานกับศูนย์วิจัยทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวไทยตอนล่าง อย่างใกล้ชิด (สงขลา.จ)

ผลการดำเนินงาน

๑. สามารถคุ้มครองดูแลทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง คือ ปะการัง และระบบนิเวศทางทะเล บริเวณพื้นที่ทางทะเลเกาะกระ จำนวนประมาณ ๓๔๗ ไร่ ได้มากกว่า ๙๐%
๒. คุ้มครองป้องกัน การรบกวนการวางไข่ ฟักตัวระยะวัยอ่อน ของสัตว์สงวนและคุ้มครอง เต่าทะเลบริเวณพื้นที่เป้าหมายเกาะกระได้อย่างต่อเนื่อง ได้มากกว่า ๙๐%
๓. ได้ลูกเต่าที่เพาะฟักโดยธรรมชาติบริเวณเกาะกระ ประมาณปีละ ๒,๐๐๐ ตัว เป็นการเพิ่มประชากรเต่าทะเล
๔. สร้างความพึงพอใจให้กับ นักท่องเที่ยวทางทะเล และประชาชนในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้มากกว่า ๘๐%

ผลที่ได้รับ

ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเป้าหมาย ได้แก่ ปะการัง เต่าทะเล และสัตว์สงวนและคุ้มครองทางทะเล ตลอดจนพื้นที่อนุรักษ์ทางทะเลในความรับผิดชอบได้รับการคุ้มครอง ดูแลอย่างต่อเนื่อง ลดอัตราการถูกทำลายให้น้อยที่สุด